

PFZ/W/107/2018

Warszawa, 28.05.2018 r.

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
ul. Nowogrodzka 1/3/5
00-513 Warszawa

POLSKA FEDERACJA ZWIĄZKOWA
PRACOWNIKÓW SOCJALNYCH
I POMOCY SPOŁECZNEJ
ul. Jana Cybisa 7, 02 - 784 Warszawa
NIP 9512366909 REGON 146624204

Polska Federacja Związkowa Pracowników Socjalnych i Pomocy Społecznej w związku z projektem ustawy o zmianie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej przedstawia następujące uwagi do dokumentu:

1. W art. 1 pkt.1 pojawia się zapis „w szczególności przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych;”;

Stopień ogólności przepisu poprzez dopisanie w nim wyrażenia „w szczególności” – jest naszym zdaniem za szeroki, co powoduje, że do asystentury będą mogły nadal trafiać te rodziny które np. bardziej wymagają nadzoru, a nie pracy asystenta. W ocenie naszej organizacji do asystentury powinny trafiać jedynie rodziny z trudnościami w realizacji funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Już obecnie asystenturą objęte są najczęściej rodziny nie tyle ryzyka, co z poważnymi wieloma sprzężonymi problemami, w tym wielopokoleniowymi, które wymagają raczej wieloletniej opieki, nadzoru lub interwencji. I tak np. do asystentury kierowane są rodziny, w których matki są samotnymi osobami z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub z dużymi zaburzeniami psychicznymi, a w tym przypadku lepszą formą pomocy dla nich byłby np. specjalistyczne usługi opiekuńcze. Poza tym nadal praktyką jest, iż sądy rodzinne w sprawach rodzin wymagających nie tyle wsparcia, co nadzoru w postaci kurateli, orzekają przyznanie asystenta rodziny, co przeczy profesjonalnym zasadom asystentury.

W związku z powyższym proponujemy rezygnację z tak ogólnie sformułowanego przepisu oraz dopisanie do artykułu 11 kolejnego punktu o następującej treści:

„Ze względu na profilaktyczny charakter pracy z rodziną do asystentury rodziny są przyjmowane rodziny z dziećmi, jeśli z diagnozy wynika, że jest możliwe uzyskanie efektów pracy z rodziną po maksymalnie 3 letniej pracy z asystentem”.

2. W art. 11: a) ust. 1 i 1a projektowanej ustawy otrzymuje brzmienie: „1. W przypadku, gdy ośrodek pomocy społecznej poweźmie informację o rodzinie wychowującej dzieci wymagającej wsparcia, w szczególności o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, pracownik socjalny dokonuje analizy sytuacji osobistej, rodzinnej i majątkowej tej rodziny.”

Naszą propozycją jest, aby wykreślić słowo „majątkowej” w treści przepisu, a przez to zrezygnować z badania sytuacji majątkowej rodzin w dokonywanej przez pracownika

socjalnego analizie sytuacji kwalifikującej do asystentury. Asystentura rodziny nie jest w żaden sposób uzależniona od sytuacji materialnej rodziny. Asystent rodziny ma być wsparciem nie tylko dla rodzin korzystających ze świadczeń finansowych z pomocy społecznej. Zainteresowane takim wsparciem są bowiem także rodziny nie znajdujące się w ubóstwie. Pytania o dochody przez pracownika socjalnego są często przyczyną, dla której nie decydują się one na skorzystanie z tej formy pomocy, a ponadto badanie tychże okoliczności wymagałoby dokonania przez pracownika socjalnego dodatkowych czynności administracyjno – biurowych np. poprzez przyjmowanie od członków rodzin oświadczeń o stanie majątkowym. Z kolei w przypadku rodzin już objętych świadczeniami materialnymi z pomocy społecznej – dane te są na bieżąco gromadzone więc nie ma potrzeby by po raz kolejny zbierać je np. w ramach przeprowadzania rodzinnego wywiadu środowiskowego.

3. W art. 11 ust. 1a otrzymuje następujące brzmienie: „*W przypadku, gdy rodzicem wychowującym dziecko jest małoletni opuszczający młodzieżowy ośrodek wychowawczy, młodzieżowy ośrodek socjoterapii, schronisko dla nieletnich lub zakład poprawczy kierownik ośrodka pomocy społecznej przydziela temu rodzicowi asystenta rodziny.*”

Wątpliwości budzi fakt, czy w ww. przypadku przydzielenie asystenta rodziny powinno nastąpić obligatoryjnie, jak zakłada projektodawca; czy też nie bardziej efektywne i zasadne byłoby fakultatywne wprowadzenie asystentury dopiero po przeprowadzaniu analizy sytuacji przez pracownika socjalnego? Brak jest również wyjaśnienia, kto będzie informował o potrzebie objęcia wsparciem takiej rodziny asystenturą, gdy asystenturę w gminie prowadzi organizacja pozarządowa.

4. W art. 11 po ust. 1a dodaje się ust. 1b w brzmieniu: „*1b. W przypadku rodziny, z której dziecko zostało umieszczone w pieczy zastępczej kierownik ośrodka pomocy społecznej przydziela tej rodzinie asystenta rodziny, chyba że rodzinie tej asystent rodziny został już przydzielony.*”

Podzielmy pogląd, iż uzasadnione jest obejmowanie rodziny biologicznej asystenturą. Rodzi się jednak pytanie - co zrobić w przypadku, gdy taka rodzina już była objęta asystenturą, ale nie wykazała woli współpracy i ostatecznie dziecko z niej trafiło do pieczy zastępczej. Uważamy, że w takim przypadku asystent nie powinien być obligatoryjnie przydzielony jeszcze raz. Wobec powyższego proponujemy doprecyzować ww. przepis poprzez dodanie na końcu sformułowania „... także w przeszłości”.

Dodatkowo zasadne byłoby umieszczenie zapisu, że wzmożona praca asystenta powinna trwać maksymalnie 18 miesięcy (czas taki jaki ma organizator pieczy zastępczej na uregulowanie sytuacji prawnej dziecka), aby nie przeciągać asystentury, aż do pełnoletności dziecka. Jeżeli asystent rodziny w ciągu tych 18 miesięcy nie zaobserwuje żadnej woli współpracy w celu powrotu dziecka do rodziny to powinien mieć prawo zakończyć taką pracę z rodziną informując o tym sąd oraz koordynatora

pieczy zastępczej. Pozwoliłoby to uniknąć bezcelowej pracy asystenta z daną rodziną i „zmuszania” go przez sąd oraz przez swoich przełożonych do takiej bezcelowej pracy i marnowania czasu oraz potencjału, bo taka sytuacja rodzi frustrację wśród asystentów, którzy zdają sobie sprawę, że mogą ten czas poświęcić innym rodzinom.

5. Po art. 17 dodaje się art. 17a w brzmieniu: „*Art. 17a. 1. Dokumentem identyfikującym asystenta rodziny oraz potwierdzającym jego uprawnienia wynikające z przepisów niniejszej ustawy jest legitymacja służbowa. 2. Legitymację wydaje wójt gminy, na terenie której asystent rodziny wykonuje czynności służbowe. 3. Asystent rodziny przy wykonywaniu czynności służbowych okazuje legitymację służbową. 4. Minister właściwy do spraw rodziny określi, w drodze rozporządzenia, wzór oraz tryb wystawiania legitymacji służbowej, o której mowa w ust. 1, uwzględniając w szczególności potrzebę identyfikacji osoby zatrudnionej na stanowisku asystenta rodziny.*”;

Z zadowoleniem przyjmujemy wprowadzenie legitymacji dla asystenta rodziny, o co jako organizacja wielokrotnie apelowaliśmy podobnie jak o wykreślenie z zadań asystenta działań interwencyjnych, co też proponuje na obecnym etapie projektodawca. Niemniej zwracamy uwagę, iż wystarczającym podmiotem do wydawania legitymacji służbowej mógłby być kierownik jednostki (organizacji) zatrudniającej asystenta rodziny lub ostatecznie kierownik z upoważnienia miejscowego władarza. Pozwoliłoby to na sprawne i bez zbędnych czynności administracyjno – biurowych wyposażenie asystenta w legitymację. Ponadto zwracamy uwagę, że w projekcie mowa jest jedynie o wójcie, natomiast struktura jednostek samorządu terytorialnego obejmuje jeszcze burmistrzów i prezydentów, co wymagałoby stosownego uzupełnienia w projektowanym przepisie.

6. W art. 31: a) ust. 1 otrzymuje brzmienie: „*1. Z rodziną wspierającą wójt właściwy ze względu na miejsce zamieszkania rodziny wspieranej zawiera umowę, która określa w szczególności: 1) zakres zadań rodziny wspierającej;*

Podobnie jw. zwracamy uwagę na potrzebę uzupełnienia przepisu o funkcję burmistrza oraz prezydenta.

Ponadto – co istotniejsze - proponujemy, aby zakres zadań rodziny wspierającej wpisywany do umowy był wcześniej konsultowany z asystentem rodziny lub jeśli rodzina nie ma asystenta rodziny z pracownikiem socjalnym, by zakres ten wynikał z rzeczywistych zindywidualizowanych potrzeb rodziny potrzebującej wsparcia. Konsultacja z asystentem rodziny lub pracownikiem socjalnym przyczyni się naszym zdaniem do bardziej efektywnych działań w ramach udzielanego wsparcia.

7. Proponujemy dopisanie do art. 16 punktów o następującej treści:

Pracodawca ma obowiązek zagwarantowania asystentowi rodziny i koordynatorowi zespołu asysty rodzinnej korzystania z supervizji pracy socjalno-wychowawczej

i terapeutycznej z rodziną w wymiarze minimum 6 godzin w miesiącu, prowadzonej przez superwizora zewnętrznego.

Określenia zakresu treści superwizji, jej formy i metod oraz wyboru superwizora dokonuje pracodawca asystenta rodziny w konsultacji z nim.

Asystenci rodziny wskazują pilną potrzebę, a nawet konieczność poddawania się superwizji ze względu na trudność i interdyscyplinarność pracy z rodziną z wieloma problemami oraz duże obciążenie emocjonalne prowadzące do wypalenia zawodowego. Innymi celami superwizji wg. asystentów rodziny jest podnoszenie kompetencji, wentylowanie emocji, możliwość rozwiązywania dylematów etycznych oraz uzyskanie potwierdzenia, co jest w zakresie zadań asystenta a co w obrębie roli innej służby społecznej. Superwizja dla asystentów tym bardziej stała się potrzebna, gdy w ramach ustawy „Za życiem” spotykają się i uczestniczą w tragediach rodziny związanej z zagrożeniem życia dziecka, jego śmierci lub z jego ciężkim stopniem niepełnosprawności. Obecnie zagwarantowanie superwizji zależy jedynie od dobrej woli dyrektora, kierownika ośrodka. W dużych miastach obserwujemy, że asystenci są objęci takim wsparciem. Zagwarantowanie superwizji poprzez zapis w ustawie pozwoli na objęcie superwizją asystentów z mniejszych gmin. Na razie asystenci rodziny są gotowi skorzystać z usług superwizorów już pracujących w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej. Istnieje, bowiem grupa doświadczonych superwizorów pracy socjalno-wychowawczej i terapeutycznej z rodziną, spośród których pracodawca asystentów rodziny mógłby zrekrutować superwizora dla zespołu asystentów (lub opłaciłby godziny superwizji pojedynczo pracującemu w gminie asystentowi), po analizie poziomu jego wykształcenia oraz doświadczenia potwierdzonego przez niego dokumentami (m. in. rekomendacjami instytucji, w których prowadził superwizję). W przyszłości można uzupełnić ten artykuł (lub napisać rozporządzenie) o opis ścieżki szkoleniowej w zakresie superwizji dla obecnych asystentów rodziny worem funkcjonującego dla superwizji pracy socjalnej. Prace nad standardami i programem szkoleń dla superwizorów są jednak długotrwałe, co pokazuje kilkuletni już okres powstawania rozporządzenia dot. superwizji pracy socjalnej a asystenci rodziny potrzebują superwizji już obecnie. Zapis ten może być zawarty w innym, odrębnym miejscu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, gdyż superwizją pracy socjalno-wychowawczej i terapeutycznej z rodziną powinni być objęci nie tylko asystenci rodziny, ale inne osoby pracujące z rodziną na mocy ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, np. koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, psycholodzy, pedagodzy świadczący rodzinom usługi specjalistycznego poradnictwa.

8. Od kilku lat proponujemy również dopisanie w ustawie w odniesieniu do asystentów rodziny oraz koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, do których obowiązków należy świadczenie pracy środowisku, w tym w miejscu zamieszkania rodzin zastępczych oraz pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej uprawnień pracowniczych, które posiadają przedstawiciele innych służb społecznych

wykonujących pracę w miejscu zamieszkania rodziny czyli w tzw. terenie np. pracownicy socjalni.

Nie ma bowiem – naszym zdaniem - żadnych merytorycznych powodów by ww. grupy zawodowe pozbawione były takich uprawnień pracowniczych jak: dodatkowy urlop wypoczynkowy, dodatek terenowy do wynagrodzenia, zwrot kosztów szkolenia specjalizacyjnego, zwrot kosztów przejazdu w celach służbowych lub ochrony prawnej przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych.

W związku z powyższym po raz kolejny apelujemy o dostosowanie tychże uprawnień do charakteru pracowników zatrudnionych na ww. stanowiskach.

9. W art. 31 po ust. 1 dodaje się ust. 1a i 1b w brzmieniu: „*1a. Rodzinie wspierającej wójt właściwy ze względu na miejsce zamieszkania rodziny wspieranej może przyznać wynagrodzenie, którego wysokość jest uzależniona od zakresu zadań rodziny wspierającej. 1b. W sytuacji, o której mowa w ust. 1a, umowa, o której mowa w ust. 1, określa także wysokość i warunki wypłaty wynagrodzenia dla rodziny wspierającej.*”

W naszej opinii projektowany przepis jedynie w sposób pozorny stwarza możliwość wynagradzania rodzin wspierających, bowiem brak obligatoryjnego zobowiązania organu gminy w tym zakresie przy jednoczesnej dyscyplinie finansów publicznych oraz praktyce działania jednostek samorządu terytorialnego w praktyce spowoduje niechęć władarzy do wdrażania ww. rozwiązania.

Mamy nadzieję, że powyższe uwagi zostaną uwzględnione w projekcie dokumentu. Wnosimy o zwrotne pisemne poinformowanie naszej organizacji o ostatecznej decyzji w sprawie przyjęcia bądź odrzucenia każdego z postulatów. Informujemy ponadto, że przedmiotowa opinia powstała w partnerstwie z Ogólnopolskim Stowarzyszeniem Asystentów Rodziny (OSAR) i uwzględnia jedynie stanowisko naszej organizacji w odniesieniu do powołanych wyżej zagadnień.

Otrzymują:

1. Adresat
2. a/a

WICEPRZEWODNICZĄCY
Polskiej Federacji Związkowej
Pracowników Socjalnych i Pomocy Społecznej
Paweł Maczyński
Paweł Maczyński